

C-358/24. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2024. május 16.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Grondwettelijk Hof (Belgium)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2024. április 25.

Felperesek:

Varo Energy Belgium nv

EG Retail (Belgium) bv

Gilops Group nv

Van Raak Trading nv

Kuwait Petroleum (Belgium) nv

Alperes:

Ministerraad (Eerste Minister) (miniszertanács [miniszterelnök],
Belgium)

Az alapeljárás tárgya

A magas energiaárak kezelését célzó vészhelyzeti beavatkozásról szóló, 2022. október 6-i (EU) 2022/1854 tanácsi rendelet végrehajtása érdekében elfogadott, Wet van 16 december 2022 tot vaststelling van een tijdelijke solidariteitsbijdrage van de oliesector (az olajágazatot terhelő ideiglenes szolidaritási hozzájárulás bevezetéséről szóló 2022. december 16-i törvény) megsemmisítése iránti négy kereset

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az (EU) 2022/1854 rendeletnek az ideiglenes szolidaritási hozzájárulásra vonatkozó rendelkezéseinek az érvényessége és a 2022. december 16-i törvény összeegyeztethetősége az elsődleges uniós jog rendelkezéseivel és az általános elvekkel

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

1) Érvényesek-e „a magas energiaárak kezelését célzó vészhelyzeti beavatkozásról” szóló, 2022. október 6-i (EU) 2022/1854 tanácsi rendeletnek az ideiglenes szolidaritási hozzájárulásra vonatkozó rendelkezései, amennyiben e rendelkezéseket az Európai Unió működéséről szóló szerződés 122. cikkének (1) bekezdése alapján fogadták el?

2) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adott igenlő válasz esetén úgy kell-e értelmezni a fent említett (EU) 2022/1854 rendelet 14. cikkét, hogy a 2022. december 16-i törvény által bevezetett, „az olajágazatot terhelő ideiglenes szolidaritási hozzájárulás bevezetéséről” szóló törvényhez hasonló hozzájárulás „egyenértékű nemzeti intézkedésnek” minősül?

3) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdésre adott igenlő válasz esetén, sérti-e a fent említett (EU) 2022/1854 rendeletnek a második kérdésben szereplő értelmezés szerinti 14. cikke az Európai Unió Alapjogi Chartájának 20. és 21. cikkét annyiban, hogy lehetővé teszi olyan nemzeti intézkedés hatályba léptetését, amely mind a nyerskőolaj- és finomítói ágazatban, mind a forgalmazási ágazatban működő, bejegyzett olajipari társaságokra egyaránt vonatkozik, és e tekintetben lehetővé teszi olyan nemzeti intézkedés hatályba léptetését, amely a 2022. évben a dízel-, gázolaj- és benzintermékek tekintetében elsődleges gazdasági szereplőként meghatározott, bejegyzett kőolajipari társaságokra alkalmazandó, miközben ez az intézkedés nem vonatkozik a 2022. évben a dízel-, gázolaj- és benzintermékek tekintetében nem elsődleges piaci szereplőként meghatározott bejegyzett kőolajipari társaságokra, sem az egyéb termékkategóriák – mint például a petróleum és a kerozin – elsődleges piaci szereplőire, sem a szén- és földgázágazatban működő társaságokra?

4) Úgy kell-e értelmezni az Európai Unió működéséről szóló szerződés 30. cikkét, hogy a fent említett 2022. december 16-i törvényben foglaltakhoz hasonló, a 2022. évben a dízel-, gázolaj- és benzintermékek tekintetében elsődleges piaci szereplőként meghatározott, bejegyzett kőolajipari társaságok terhére hatályba léptetett intézkedés a vámmal azonos hatású, tiltott díjnak minősül?

5) Úgy kell-e értelmezni az Európai Unió működéséről szóló szerződés 110. cikkét, hogy a 2022. december 16-i törvényben foglalthoz hasonló intézkedés a 2022. évben a dízel-, gázolaj- és benzintermékek tekintetében elsődleges

gazdasági szereplőként meghatározott, bejegyzett kőolajipari társaságok terhére hatályba léptetett intézkedés hátrányosan megkülönböztető belső adónak minősül?

6) Úgy kell-e értelmezni az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikkének (1) bekezdését és 108. cikkének (3) bekezdését, hogy a fent említett 2022. december 16-i törvényben foglaltakhoz hasonló intézkedés új állami támogatásnak minősül, amelyről tájékoztatni kellett az Európai Bizottságot?

7) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdésre adott igenlő válasz esetén sérti-e az (EU) 2022/1854 rendeletnek a második kérdésben szereplő értelmezés szerinti 14. cikke az Európai Unió Alapjogi Chartájának 15., 16. és 17. cikkét, valamint az Európai Unió működéséről szóló szerződés 49. és 56. cikkét a tekintetben, hogy a fent említett 2022. december 16-i törvénnyel bevezetett ideiglenes szolidaritási hozzájárulás összegét a 2022. évben a dízel-, gázolaj- és benzintermékek tekintetében elsődleges gazdasági szereplőként meghatározott, bejegyzett kőolajipari társaságok számára a 2022. január 1. és 2023. december 31. között a szabad forgalomba bocsátott termékek köbmétere után 7,80 euróban határozták meg anélkül, hogy olyan kiigazítási mechanizmusról rendelkeztek volna, amely lehetővé tenné az (EU) 2022/1854 rendeletnek megfelelően kiszámított összeghez képest túlfizetett hozzájárulások visszafizetését?

8) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdésre adott igenlő válasz esetén sérti-e az (EU) 2022/1854 rendeletnek a második kérdésben szereplő értelmezés szerinti 14. cikke, valamint ugyanezen rendelet 15. cikke a jogbiztonság és a jogszabályok visszaható hatályának tilalma általános elvét azáltal, hogy a 2022. évben a dízel-, gázolaj- és benzintermékek tekintetében elsődleges gazdasági szereplőként meghatározott, bejegyzett kőolajipari társaságok számára a fent említett 2022. december 16-i törvénnyel bevezetett ideiglenes szolidaritási hozzájárulás összegének kiszámítását a 2022. január 1. és 2023. december 31. között szabad forgalomba bocsátott termékek alapul vételével teszi lehetővé, miközben az említett rendelet és e törvény csak 2022. október 8-án, illetve 2022. december 22-én lépett hatályba?

9) Amennyiben a Grondwettelijk Hof (alkotmánybíróság, Belgium) az előzetes döntéshozatalra előterjesztett fenti kérdésekre adott válaszok alapján arra a következtetésre jutna, hogy az említett, az (EU) 2022/1854 rendeletet átültető, 2022. december 16-i törvény az e kérdésekben foglalt rendelkezésekből eredő egy vagy több kötelezettséget sért, a fenntartás nélküli megsemmisítéssel járó költségvetési nehézségek elkerülése és az (EU) 2022/1854 rendeletben előírt szolidaritási hozzájárulás célja megvalósulásának biztosítása érdekében véglegesen fenntarthatja-e a fent említett 2022. december 16-i törvény hatályát?

A hivatkozott nemzetközi jogi és uniós jogi rendelkezések

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikke

EUMSZ 28., 30., 49. és 56. cikk, 107. cikk (1) bekezdése, 108. cikk (3) bekezdése, 110. cikk első és második bekezdése, 113. és 115. cikk, 122. cikk (1) bekezdése, 288. cikk

Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 15., 16., 17., 20. és 21. cikke

A magas energiaárak kezelését célzó vészhelyzeti beavatkozásról szóló, 2022. október 6-i (EU) 2022/1854 tanácsi rendelet, különösen a 14., 15. és 16. cikk, valamint az (50)–(54) preambulumbekzdés

Az állami támogatási szabályok nemzeti bíróságok általi végrehajtásáról szóló bizottsági közlemény (HL 2021. C 305., 1. o.)

Az EJEB hivatkozott ítélkezési gyakorlata:

2018. december 11-i Lekić kontra Szlovénia ítélet (ECLI:CE:ECHR:2018:1211JUD003648007, 94–95. §); 2012. június 7-i Centro Europa 7 S.r.l. és Di Stefano kontra Olaszország ítélet (ECLI:CE:ECHR:2012:0607JUD003843309, 187–188. §)

A hivatkozott uniós ítélkezési gyakorlat

2018. április 26-i ANGED ítélet (C-233/16); 2020. március 3-i Vodafone Magyarország ítélet (C-75/18); 2018. november 13-i Čepelnik ítélet (C-33/17); 2013. január 22-i Sky Österreich ítélet (C-283/11); 2016. május 4-i Pillbox 38 ítélet (C-477/14); 2018. december 6-i FENS ítélet (C-305/17); 2014. október 2-i Orgacom ítélet (C-254/13, 28. pont); 2000. szeptember 20-i Michailidis ítélet (C-441/98 és C-442/98); 2013. július 18-i P ítélet (C-6/12); 2010. június 10-i Fallimento Traghetti del Mediterraneo ítélet (C-140/09); 2015. június 4-i Kernkraftwerke Lippe-Ems ítélet (C-5/14); 2010. szeptember 8-i Winner Wetten ítélet (C-409/06); 2012. február 28-i Inter-Environnement Wallonie és Terre wallonne ítélet (C-41/11)

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Grondwet (belga alkotmány)

Az egyenlőség és a hátrányos megkülönböztetése tilalmának elvét rögzítő 10. és 11. cikk

A tulajdonhoz való jogról szóló 16. cikk

A szövetségi jogalkotó adóztatási hatásköréről szóló 170. cikk

Az adóztatás terén alkalmazott egyenlő bánásmódról, valamint a jogalap nélküli adómentességek vagy adókedvezmények tilalmáról szóló 172. cikk

A 2022/1854 rendelet részleges átültetésére hivatott Wet van 16 december 2022 tot vaststelling van een tijdelijke solidariteitsbijdrage van de oliesector (az olajágazatot terhelő ideiglenes szolidaritási hozzájárulás bevezetéséről szóló 2022. december 16-i törvény; a továbbiakban: törvény)

Wetboek van economisch recht (gazdasági törvénykönyv), II.3. cikk

Wet van 22 december 2009 betreffende de algemene regeling inzake accijnzen (a jövedéki adó általános szabályozásáról szóló 2009. december 22-i törvény), 6. cikk 2. §-a

Koninklijk besluit van 5 februari 2019 ter bepaling van de maatregelen inzake de bevoorrading van aardolie en aardolieproducten op internationaal en nationaal niveau (a kőolajjal és kőolajtermékekkel való nemzetközi és nemzeti szintű ellátásra vonatkozó intézkedések megállapításáról szóló 2019. február 5-i királyi rendelet)

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 A 2022/1854 rendelet részleges végrehajtása érdekében 2022. december 16-án elfogadták az olajágazatot terhelő ideiglenes szolidaritási hozzájárulás bevezetéséről szóló törvényt (a továbbiakban: törvény). A törvény célja, hogy az energiaválság következtében többletnyereséget elért energiavállalatok ideiglenes szolidaritási hozzájárulást fizessenek a válság következményeitől szenvedő háztartások és vállalkozások számára nyújtott támogatási intézkedések finanszírozására.
- 2 Az öt felperes a 2022. évben a dízel-, gázolaj- és benzintermékek tekintetében elsődleges gazdasági szereplőként meghatározott, bejegyzett kőolajipari társaság, amelyeket a törvény a szolidaritási hozzájárulás megfizetésére kötelez (a továbbiakban együttesen: felperesek). A törvény megsemmisítése iránti kereset nyújtottak be a Grondwettelijk Hofhoz (alkotmánybíróság) több, egymást nagymértékben átfedő jogalapra hivatkozva.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 3 Az első kérdést illetően a felperesek azt állítják, hogy a törvény sérti az alkotmánynak a 2022/1854 rendelettel összefüggésben értelmezett 10., 11. és 172. cikkét.
- 4 E törvénynek nincs ugyanis érvényes jogalapja, mivel a 2022/1854 rendeleten alapul, amelyet az EUMSZ 122. cikk (1) bekezdése alapján fogadtak el. Ez a cikk felhatalmazza a Tanácsot, hogy a gazdasági helyzetnek megfelelő intézkedésekről

határozzon. A 2022/1854 rendelet szerinti ideiglenes szolidaritási hozzájárulás azonban a többletnyereségnek a nyerskőolaj-ágazaton belüli lefölözésére és újraelosztására szolgál. Az intézkedés ezért közvetlen adónak tekintendő, és azt az EUMSZ 115. cikkre kellett volna alapítani.

- 5 A Ministerraad (minisztertanács, Belgium) ellenvetése szerint a 2022/1854 rendelet érvénytelensége esetén a nemzeti jogrendben továbbra is van jogalapja a törvénynek. A szolidaritási hozzájárulás ugyanis az állam adószuverenitása alá tartozó adó. Az EUMSZ 122. cikk (1) bekezdése ezenkívül konkrétabb alapot biztosít az adóharmonizációhoz, mint az EUMSZ általános 115. cikke, tehát mindenképpen érvényes jogalpnak minősül.
- 6 A második kérdést illetően a felperesek azt állítják, hogy a szolidaritási hozzájárulás nem tekinthető a 2022/1854 rendelet 14. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „egyenértékű nemzeti intézkedésnek”, mivel annak a ténylegesen realizált többletnyereségen kellene alapulnia. Itt nem ez a helyzet, mivel a törvény szerint megdönthetetlen vélelem áll fenn, hogy a társaságok többletnyereséget realizáltak, és ezért mindenképpen adót kell fizetniük.
- 7 A hozzájárulást a feldolgozott vagy szabad forgalomba bocsátott kőolajtermékek mennyisége alapján számítják ki, nem pedig a realizált nyereség alapján. Az intézkedés ezért nem felel meg a rendelet feltételeinek, mivel nem ugyanazt a célt követi (nem a többletnyereségre irányul), és eltérő a személyi hatálya, a számítási módszer és az alkalmazandó adómérték.
- 8 A minisztertanács álláspontja szerint a felperesek beadványa elfogadhatatlan és mindenképpen megalapozatlan. Az uniós jogalkotó ugyanis mérlegelési jogkört biztosított a saját nemzeti szabályozás bevezetése tekintetében.
- 9 A harmadik kérdést illetően a felperesek előadják, hogy a törvény sérti az alkotmánynak – adott esetben – a 2022/1854 rendelettel összefüggésben értelmezett 10., 11. és 172. cikkét. A rendelet ugyanis hátrányos megkülönböztetést eredményez, mivel hatálya a finomítói ágazatban működő bejegyzett olajipari társaságokra és nyolc, a belga hatóságok által a 2022. évben a dízel-, gázolaj- és benzintermékek tekintetében elsődleges gazdasági szereplőként meghatározott, bejegyzett kőolajipari társaságra korlátozódik. A földgáz- és szénágazatnak a 2022/1854 rendeletben említett vállalatai azonban tévesen nem tartoznak a rendelet hatálya alá. Ezen túlmenően a törvény a kőolajtermékek kereskedőit ugyanúgy kezeli, mint a kitermelési, bányászati és olajfinomítói ágazatban tevékenykedő vállalatokat. A rendelet azonban nem ezeket a kereskedőket célozza. Ez az elhatárolás ezért összeegyeztethetetlen az egyenlőség elvével.
- 10 A minisztertanács szerint a szén- és földgázágazat kizárható, mivel Belgiumban nem (vagy már nem) folyik szén- és földgázkitermelés. A felperesek erre azt válaszolták, hogy Belgiumban kőolaj-kitermelés sem folyik.

- 11 A negyedik kérdést illetően a felperesek azt állítják, hogy a törvény sérti az alkotmánynak – adott esetben – az EUMSZ 30. cikkel és a 2022/1854 rendelettel összefüggésben értelmezett 10., 11. és 172. cikkét. Ennek oka, hogy az e törvényben előírt, az importált kőolajtermékek mennyisége alapján kiszámított átalánydíj az EUMSZ 30. cikk szerint tiltott, a behozatalra kivetett fiskális vámokkal azonos hatású díjnak minősül. Az ideiglenes szolidaritási hozzájárulás olyan fiskális teher, amelyet Belgium a határátlépés miatt egyoldalúan ró ki az uniós jog értelmében árucikknek minősülő kőolajra. A belga jogalkotó által bevezetett kiigazítási mechanizmus nem változtat ezen, mivel az – legalább a fizetendő behozatali vámok összegével megegyező – szolidaritási hozzájárulást állapít meg.
- 12 A minisztertanács álláspontja szerint a törvény nem sérti az EUMSZ 30. cikket. Az adóztatási tényállás ugyanis nem a határátlépés vagy a behozatal, hanem a feldolgozott nyersolaj mennyisége vagy a feldolgozott kőolajtermékek szabad forgalomba bocsátott mennyisége. Ezen túlmenően ez egy olyan belső adó, amelyet rendszerszinten vetnek ki mind a behozott, mind a hazai termékekre, függetlenül azok származásától vagy rendeltetésétől.
- 13 Az ötödik kérdést illetően a felperesek azzal érvelnek, hogy amennyiben a szolidaritási hozzájárulás nem tekintendő a fiskális vámokkal azonos hatású díjnak, akkor is a hazai termékek előnyben részesítésére irányuló, hátrányosan megkülönböztető adónak minősül. A hozzájárulást ugyanis csak a kizárólag importált, Belgiumban nem termelt nyersolajra vetik ki, más, Belgiumban előállított energiatermékekre nem. A szolidaritási hozzájárulás ezért sérti az EUMSZ 110. cikk első bekezdését, mivel a hasonló jellegű hazai termékekre kivetett adót eltérően számítják ki, ami alacsonyabb adót eredményez ezekre a hasonló jellegű termékekre.
- 14 A szolidaritási hozzájárulás mindenestre sérti az EUMSZ 110. cikk (2) bekezdését, mivel gyengíti a kőolajágazat és a kőolaj mint termék versenyhelyzetét annak érdekében, hogy védje és erősítse a versenytárs belga termékek piaci helyzetét.
- 15 A minisztertanács álláspontja szerint nem áll fenn az EUMSZ 110. cikk megsértése. Az intézkedés ugyanis objektív kritériumokon alapul, amelyek nem írnak elő eltérő bánásmódot attól függően, hogy az érintett termékeket Belgiumban vagy külföldön gyártották-e. Ezek a kritériumok ugyanis a feldolgozott vagy szabad forgalomba bocsátott kőolajtermékek mennyiségére vonatkozik, és nem azok belga vagy külföldi eredetére. A törvénynek semmiképpen sem célja, illetve hatása a kérdéses termék helyi termelésének védelme, mivel hasonló jellegű termékeket, például kőolajat vagy hasonló előállítású és összetételű konkurens termékeket egyszerűen nem állítanak elő Belgiumban.
- 16 A hatodik kérdést illetően a felperesek többek között az EUMSZ 107. cikk megsértésére hivatkoznak, mivel a törvény csak a kőolajágazat vonatkozásában

vezeti be a szolidaritási hozzájárulást. Az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésével ellentétes az ilyen adóintézkedés, amely nem vonatkozik sem a földgáz- és szénágazatra, sem a teljes nyerskőolaj-ágazatra, holott a 2022/1854 rendelet vonatkozó rendelkezése említi ezeket az ágazatokat.

- 17 A Bíróság 2018. április 26-i ANGED ítélete (C-233/16) szerint az adózási jogszabályok jogszerűségével kapcsolatos jogvitában az adóalany az uniós jogra tekintettel hivatkozhat arra, hogy ezek a rendelkezések sértik az állami támogatásokra vonatkozó jogot. Ezenkívül az állami támogatás minden eleme jelen van.
- 18 Mivel a törvénnyel bevezetett támogatási intézkedést nem jelentették be a Bizottságnak, megvalósul az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdésének megsértése.
- 19 A minisztertanács szerint ez az érvelés elfogadhatatlan, mivel a Vodafone Magyarország ügyben hozott ítélet (C-75/18) és az állami támogatási szabályok végrehajtásáról szóló bizottsági közlemény szerint a kérelmező nem hivatkozhat egy támogatási intézkedés jogellenességére annak érdekében, hogy kivonja magát az adó megfizetése alól.
- 20 A törvény érdemben nem biztosít előnyt szelektív támogatás formájában. A felperesek nem bizonyították, hogy ez a törvény egyenlőtlen bánásmódot vezet be a hasonló ténybeli és jogi helyzetben lévő gazdasági szereplőkkel szemben (a törvény hatálya alá tartozó nyerskőolaj-ágazati vállalatok és a törvény hatálya alá nem tartozó, ugyanezen ágazatban működő vállalatok), és helytelen referenciakeretet használnak, mivel a törvény a szén- és gázágazatra is kiterjed. Nem bizonyították továbbá, hogy az intézkedés milyen mértékben torzítja a versenyt, vagy fenyeget a verseny torzításával, illetve milyen mértékben befolyásolja a kereskedelmet.
- 21 A hetedik kérdést illetően a felperesek azt állítják, hogy a törvény 4. cikke 3. §-ának megalkotásával a jogalkotó megsértette az alkotmány 10., 11. és 172. cikkét, összefüggésben a vállalkozásnak a gazdasági törvénykönyv II.3 cikkében, a Charta 15. és 16. cikkében, az EUMSZ 49. és 56. cikkben biztosított szabadságával, valamint a 2022/1854 rendelettel összefüggésben. Ez a rendelkezés olyan kiigazítási mechanizmust ír elő, amely csak befizetést eredményezhet, de visszatérítést nem. A szolidaritási hozzájárulás összege a termékek mennyiségének és az adott termék egységenként meghatározott összegének szorzatán alapul. A fizetendő összeg ezért sokszorosán meghaladhatja a ténylegesen realizált nyereséget, és veszélyeztetheti a vállalat fennmaradását. Ez a vállalkozás szabadságának olyan korlátozását jelenti, amely nem szükséges, és legalábbis nem áll arányban a kitűzött céllal.
- 22 A minisztertanács azzal érvel, hogy a törvény csak a 2022/1854 rendelet azon követelményét ülteti át, miszerint az egyenértékű nemzeti intézkedéseknek a szolidaritási hozzájárulásból a becslések szerint várt bevételekhez hasonló vagy azoknál magasabb bevételeket kell generálniuk, és nem lehet abból kiindulni,

hogy a kiigazítási mechanizmus csak egy irányba működik. A szolidaritási hozzájárulás ezenkívül nem jelent aránytalan terhet a vállalatok számára.

- 23 A nyolcadik kérdést illetően a felperesek többek között a jogszabályok visszaható hatályának tilalmának, a jogszerűség elvének és az előreláthatóság elvének megsértésére hivatkoznak. A törvény a szolidaritási hozzájárulást a 2022. január 1-jétől bevezetett vagy szabad forgalomba bocsátott termékre vezette be, az tehát visszamenőleges hatályú. Ez nem egy – természeténél fogva – tartós állapotra kivetett adó, hanem olyan adó, amelyben az adó közvetlenül a kőolajtermékek puszta szabad forgalomba bocsátása, behozatala vagy feldolgozása alapján fizetendő. A hozzájárulást félévente számítják ki, és semmi köze az adóelőleghez, mivel a kiszámlázott összeget a többletnyereség végleges megállapítása után már nem lehet elszámolni vagy visszatéríteni. A jogalkotó nem magyarázta meg, hogy a visszamenőleges hatályú adóztatás közérdekből miért elengedhetetlen. Az adó a 2022/1854 rendelet céljával is összeegyeztethetetlen, mivel a szolidaritási hozzájárulást a költségvetési hiány csökkentésére használják.
- 24 A minisztertanács álláspontja szerint a törvény nem visszamenőleges hatályú. A jogvita tárgyát képező szolidaritási hozzájárulás közvetlen adó, amelynek összegét csak az adóidőszak végén, azaz először 2022. december 31-én határozzák meg véglegesen. Másodlagosan az esetleges visszamenőleges hatály indokolható azzal a közérdekű célkitűzéssel, hogy az energia megfizethető maradjon. A 2022/1854 rendelet kifejezetten meg is engedi az ideiglenes szolidaritási hozzájárulás bevezetését 2022 előtt.
- 25 A kilencedik kérdést illetően a minisztertanács arra az esetre, hogy a Grondwettelijk Hof (alkotmánybíróság) úgy dönt, hogy egyes rendelkezéseket vagy az összes rendelkezést semmisnek nyilvánítja, kéri, hogy azok hatályát a múltira vonatkozóan véglegesen, de adott esetben legkésőbb 2024. június 30-ig tartsák fenn. A törvény megsemmisítése ugyanis súlyos költségvetési problémákat és jelentős, összesen mintegy 600 millió eurós adóbevétel-kiesést eredményezne.
- 26 A felperesek álláspontja szerint a törvény hatálya nem tartható fenn, és hatékony bírósági jogorvoslatra van szükség.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 27 Összefoglalva a felperesek először is azzal érvelnek, hogy az EUMSZ 122. cikk (1) bekezdése nem minősül a 2022/1854 rendelet érvényes jogalapjának.
- 28 A Grondwettelijk Hofnak (alkotmánybíróság) nincs hatásköre e kérdés eldöntésére, a Bíróságnak pedig még nem volt lehetősége erre. A rendelet megsemmisítése iránt azonban több kereset van folyamatban [az Európai Unió] Törvényszéke előtt, amelyek azon alapulnak, hogy az EUMSZ 122. cikk (1) bekezdése nem minősül a rendelet érvényes jogalapjának.

- 29 A Grondwettelijk Hof (alkotmánybíróság) mint olyan bíróság, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, az EUMSZ 267. cikk értelmében köteles az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdést a Bíróság elé terjeszteni.
- 30 Másodszor a felperesek a törvény személyi hatályát kifogásolják, mivel a nyerskőolaj-ágazatban tevékenykedő vállalatokat egyenlőtlenül kezelik, a szén- és földgázágazatot pedig kizárják a törvény hatálya alól. A szolidaritási hozzájárulás számítási alapját is kritizálják, mivel az nem a többletnyereségen, hanem a szabad forgalomba bocsátott kőolajtermékek mennyiségén alapul. Ez hátrányos megkülönböztetést eredményez.
- 31 Az alkotmány 10. és 11. cikkében foglalt egyenlőség vagy a megkülönböztetés tilalmának általános elve nem zárja ki, hogy a személyek csoportjai eltérő bánásmódban részesüljenek, feltéve, hogy ezek a különbségek objektív kritériumon alapulnak és kellően indokoltak, és kizárja, hogy a lényegesen eltérő helyzetben lévő személyek csoportjai kellő indokolás nélkül egyenlő bánásmódban részesüljenek. Az alkotmány 172. cikke ezen elveknek az adóügyekben való különleges megnyilvánulását jelenti.
- 32 A 2022/1854 rendelet 14., 15. és 16. cikke és e rendelet (50)–(54) preambulumbekzdése határozza meg a szolidaritási hozzájárulás feltételeit.
- 33 A 2022/1854 rendelet 14. cikke (1) bekezdésének első fordulata szerint a tagállamok a fent említett rendelkezésektől eltérve „egyenértékű nemzeti intézkedéseket” léptethetnek hatályba. E rendelet 14. cikkének (2) bekezdése szerint a tagállamok biztosítják, hogy a hatályba léptetett egyenértékű nemzeti intézkedések hasonló célokra irányuljanak, mint az e rendelet szerinti ideiglenes szolidaritási hozzájárulás, és ahhoz hasonló szabályok vonatkozzanak rájuk, továbbá hogy a szolidaritási hozzájárulásból a becslések szerint várt bevételekhez hasonló vagy azoknál magasabb bevételeket generáljanak.
- 34 A belga jogalkotó a törvénnyel a 2022/1854 rendelet 14. cikkének (2) bekezdése értelmében vett egyenértékű nemzeti intézkedést kívánt létrehozni. A törvény hatálya eltér e rendeletről, mivel kőolajipari társaságokra és a dízel-, gázolaj- és benzintermékek tekintetében elsődleges gazdasági szereplőként meghatározott, bejegyzett kőolajipari társaságokra vonatkozik. Nem vonatkozik a szén- és gázágazatra, mivel a kőszén relatív részesedése a belga energiafogyasztásban elhanyagolható, és Belgiumban nem termelnek ki földgázt.
- 35 A hozzájárulás kiszámításának módszere is eltér a 2022/1854 rendeletben előírt számítástól. Annak biztosítása érdekében, hogy a belga intézkedések a 2022/1854/EGK rendelet 14. cikkének (2) bekezdésében előírt bevételt generáljanak, a jogalkotó kiigazítási mechanizmust írt elő.
- 36 A felperesek álláspontja szerint ez a törvény hátrányosan megkülönböztető módon sérti a 2022/1854 rendeletet. E törvény személyi hatályát illetően a belga Raad van State (államtanács, Belgium) jogalkotási osztálya e törvény személyi

hatályára vonatkozóan kijelentette, hogy nincs ok arra, hogy bizonyos, a nyerskőolaj-, gáz-, szén- és finomítói ágazatban nyereséges tevékenységet folytató vállalatokra és telephelyekre ne vonatkozzon a szolidaritási hozzájárulás. Ez ugyanis azt eredményezheti, hogy bizonyos ágazatok előnyben részesülnek másokkal szemben, ami ronthatja a versenyt az energiapiacra.

- 37 A törvény szerinti intézkedések céljai nagyon hasonlóak a rendeletéhez, nevezetesen az energiaválságtól szenvedő háztartások és vállalkozások támogatása. A hozzájárulás kiszámításának módszere azonban az adóalap és a százalékos arány tekintetében is eltér a hozzájárulásnak a 2022/1854 rendeletben szereplő meghatározásától. A számítás egy adott termékmennyiségen és nem az adóköteles nyereségen alapul, mivel az olajágazatban nagyon nehéz lenne nyereséget megállapítani.
- 38 A tagállamoknak bizonyos fokú mérlegelési jogkörrel kell rendelkezniük ahhoz, hogy a rendeletben előírt hozzájárulást be tudják illeszteni egy általuk megszokott és ismert adóztatási mechanizmusba, ami lehetővé teszi számukra, hogy a hozzájárulást ne csak a 2022/1854 rendelet 14. cikkének (3) bekezdésében előírtak szerint 2022. december 31-ig vezessék be, hanem a 17. cikk (1) bekezdésének első mondatában előírtak szerint „kellő időben eredmények szülessenek”. Felmerül azonban a kérdés, hogy ezek az érvek elegendőek-e egy ilyen eltérő adóztatási mechanizmus igazolásához.
- 39 E kétségek indokolják az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdést.
- 40 A felperesek álláspontja szerint a törvény 4. cikke indokolatlan egyenlő bánásmódot állapít meg a különböző kőolajipari társaságok között, és egyenlőtlen bánásmódot biztosít egyrészt a dízel-, gázolaj- és benzintermékek tekintetében elsődleges gazdasági szereplőként meghatározott kőolajipari társaságok, másrészt a nem ebben a körbe tartozó kőolajipari társaságok, valamint a szén- és gázágazatban működő társaságok között.
- 41 Az egyenlőség és a megkülönböztetés tilalmának elvét a Charta 20. és 21. cikke tartalmazza. Amennyiben a 2022/1854 rendelet felhatalmazást ad a törvényben meghatározottakhoz hasonló nemzeti intézkedés elfogadására, felmerül a kérdés, hogy ebben az értelmezésben a rendelet összeegyeztethető-e a 20. és 21. cikkel. Ez indokolja az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdést.
- 42 A felperesek álláspontja szerint a termék mennyisége alapján kiszámított átalányadó az EUMSZ 28. és 30. cikk szerinti, a tiltott vámokkal azonos hatású díjnak minősül.
- 43 Az azonos hatású díjat a Bíróság 2018. december 6-i Fens ítéletben (C-305/17, 29. pont) határozta meg. Eszerint egyrészt a vámmal azonos hatású díjnak az általános jellegű belső adótól való megkülönböztető fő jellemzője azon körülményben rejlik, hogy az előbbi kizárólag magát a határt átlépő terméket, az utóbbi viszont mind a behozott, az exportált, mind pedig a belföldi termékeket is sújtja (Fens ítélet [C-305/17, 37. pont]; lásd még: 2014. október 2-i Orgacom

ítélet [C-254/13, 28. pont]; 2000. szeptember 20-i Michailidis ítélet [C-441/98 és C-442/98, 22. pont]).

- 44 A jogvita tárgyát képező szolidaritási hozzájárulást a 2022. január 1. és 2023. december 31. között „szabad forgalomba bocsátott” termékek köbmétere után 7,80 euróban határozták meg. A „szabad forgalomba bocsátás” fogalmát a jövedéki adó általános szabályozásáról szóló 2009. december 22-i törvény 6. cikkének 2. §-a határozza meg.
- 45 A felperesek jogorvoslati kérelme kétségeket vet fel azzal kapcsolatban, hogy a „szabad forgalomba bocsátott termékekre” kivetett ideiglenes szolidaritási hozzájárulás az EUMSZ 30. cikk értelmében vámokkal azonos hatású díjat vagy az EUMSZ 110. cikk értelmében általános belső adónak minősül-e.
- 46 E kétségek indokolják az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik és ötödik kérdést.
- 47 A felperesek álláspontja szerint a földgáz- és szénágazatnak a törvény hatálya alóli mentesítése olyan állami támogatásnak minősül, amelyet korábban nem jelentettek be a Bizottságnak.
- 48 Az EUMSZ 107. és 108. cikk határozza meg az állami támogatások nyújtására vonatkozó szabályokat, amelyek célja annak biztosítása, hogy az állami támogatások ne torzítsák a versenyt, illetve ne fenyegetsenek a verseny torzításával.
- 49 A Grondwettelijk Hof (alkotmánybíróság) nem jogosult annak vizsgálatára, hogy a támogatás összeegyeztethető-e a belső piaccal, mivel ez a kérdés az uniós intézmények hatáskörébe tartozik. A Grondwettelijk Hof (alkotmánybíróság) jogosult azonban megvizsgálni, hogy a jogvita tárgyát képező rendelkezés sérti-e az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdését, mivel olyan támogatási intézkedést hajt végre, amelyet korábban nem jelentettek be a Bizottságnak (lásd ebben az értelemben: a Bíróság 2013. július 18-i P ítéletét [C-6/12, 38. pont]).
- 50 Meg kell vizsgálni, hogy az ideiglenes szolidaritási hozzájárulás – mivel csak a nyerskőolaj-ágazatra vonatkozik, a szén- és gázágazatra nem – új állami támogatásnak minősül-e, és ha igen, akkor be kellett volna-e jelenteni a Bizottságnak.
- 51 Az intézkedés állami támogatásnak minősítésének négy kumulatív feltételét többek között a Bíróság 2010. június 10-i, Fallimento Traghetti del Mediterraneo ítélete (C-140/09, 31. pont) tartalmazza. Ezen túlmenően a támogatás fogalma a szubvencióénál általánosabb, és magában foglalja az olyan intézkedéseket, amelyek enyhítik a vállalkozás költségvetésére rendszerint nehezedő terheket (a Bíróság 2015. június 4-i Kernkraftwerke Lippe-Ems ítélete [C-5/14, 71. pont]). Az utóbbi ítélet szerint a bizonyos vállalatokat vagy termelési ágazatokat előnyben részesítő szelektív intézkedések szintén tiltottak (73–74. pont).

- 52 A szolidaritási hozzájárulás szelektív jellegének az EUMSZ 107. és 108. cikk alapján történő értékelése számos hasonlóságot mutat a hozzájárulásnak az egyenlőség és a megkülönböztetés tilalmának elve tekintetében történő értékelésével.
- 53 A felperesek jogorvoslata kétségeket vet fel azzal kapcsolatban, hogy a szolidaritási hozzájárulás állami támogatásnak minősül-e, és ha igen, akkor azt be kellett volna-e jelenteni a Bizottságnak.
- 54 E kétségek indokolják az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hatodik kérdést.
- 55 A felperesek álláspontja szerint a szolidaritási hozzájárulás sérti az alkotmány 16. cikke szerinti tulajdonhoz való jogot, összefüggésben az EJEE kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikkével, a Charta 17. cikkével és a 2022/1854 rendelettel. A hozzájárulás ugyanis nem a ténylegesen realizált nyereséget veszi figyelembe, hanem a megdönthetetlen vélelemre alapozott többletnyereségen alapul, amelyet a szabad forgalomba bocsátott termékek mennyisége alapján határoznak meg, így a hozzájárulás összege sokszorososan meghaladhatja a ténylegesen realizált nyereséget. Ez olyan túlzott terhet jelent, amely sérti a tulajdonhoz való jogot és a vállalkozás szabadságát.
- 56 A tulajdonhoz való jogba való beavatkozást kellően hozzáférhető és pontos jognak kell szabályoznia (EJEB, 2018. december 11., Lekić kontra Szlovénia, 94–95. §; 2012. június 7., Centro Europa 7 S.r.l. és Di Stefano kontra Olaszország, 187–188. §), és méltányos egyensúlyt kell teremtenie a közérdek és a tulajdon tiszteletben tartásához való jog követelményei között.
- 57 A vállalkozás szabadságára vonatkozó jog vizsgálata során a Grondwettelijk Hofnak (alkotmánybíróság) figyelembe kell vennie a Charta 15. és 16. cikkét, valamint az EUMSZ 49. és 56. cikket, amelyek hatálya megfelel a vállalkozás szabadságának.
- 58 A vállalkozás szabadsága nem abszolút szabadság. Az uniós jog által biztosított alapvető szabadságok gyakorlását akadályozni képes nemzeti intézkedések bizonyos feltételek mellett megengedhetők (lásd a Bíróság 2018. november 13-i Čepelnik d.o.o. ítélet [C-33/17, 42. pont]; 2013. január 22-i Sky Österreich GmbH ítélet [C-283/11, 45–50. pont]; 2016. május 4-i Pillbox 38 ítélet [C-477/14, 157–160. pont]). A nemzeti jogalkotó csak akkor jár el helytelenül, ha anélkül korlátozza a vállalkozás szabadságát, hogy erre szükség lenne, vagy ha ez a korlátozás aránytalan a kitűzött célhoz képest.
- 59 Felmerül a kérdés, hogy a törvény azon kiigazítási mechanizmusa, amely nem teszi lehetővé a 2022/1854 rendelet alapján kiszámított összeggel kapcsolatos túlfizetés visszatérítését, összeegyeztethető-e a tulajdonhoz való joggal és a vállalkozás szabadságával.
- 60 E kétségek indokolják az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hetedik kérdést.

- 61 A felperesek álláspontja szerint a törvény visszamenőleges hatályú, mivel a törvény által bevezetett szolidaritási hozzájárulás a 2022. január 1-jétől behozott vagy szabad forgalomba bocsátott termékekre vonatkozik, holott a törvény csak 2022. december 22-én lépett hatályba.
- 62 A jogszabályok visszaható hatályának tilalma a jogbiztonság elvét fejezi ki, és a jogalany jogbizonytalanságának megakadályozására hivatott. A visszaható hatály csak akkor indokolt, ha elengedhetetlen a közérdekű cél eléréséhez.
- 63 A 2022/1854 rendelet 14. és 15. cikke lehetővé teszi, hogy a törvény által bevezetett ideiglenes szolidaritási hozzájárulás összegét a 2022. január 1. és 2023. december 31. között szabad forgalomba bocsátott termékek alapján számítsák ki, annak ellenére, hogy ez a rendelet és a törvény csak 2022. október 8-án, illetve 2022. december 22-én lépett hatályba. Felmerül a kérdés, hogy ez összeegyeztethető-e a jogbiztonság általános elvével és a jogszabályok visszaható hatályának tilalmával.
- 64 E kétségek indokolják az előzetes döntéshozatalra előterjesztett nyolcadik kérdést.
- 65 A minisztertanács – hivatkozva a megsemmisítésből eredő költségvetési nehézségekre – másodlagosan azt kéri, hogy a törvény esetlegesen megsemmisítendő rendelkezéseinek következményeit tartsák fenn a már beszedett összegek tekintetében.
- 66 A törvény megsemmisítése esetén ezen túlmenően nem fizetendő többé szolidaritási hozzájárulás, ami veszélyeztetné a 2022/1854 rendeletben előírt szolidaritási hozzájárulás célját, amely a többletnyereség átirányítására irányul az energiapiacokon tapasztalható rendkívüli árváltozások enyhítése érdekében, és az uniós jogra nézve hátrányos joghézagot teremtene.
- 67 A Grondwettelijk Hofnak (alkotmánybíróság) figyelembe kell vennie az uniós jog megsértése miatt megsemmisítendő nemzeti rendelkezések joghatásainak fenntartása tekintetében az uniós jogból eredő korlátozásokat (a Bíróság 2010. szeptember 8-i Winner Wetten ítélete [C-409/06, EU:C:2010:503, 53–69. pont]; 2012. február 28-i Inter-Environnement Wallonie és Terre wallonne ítélete, [C-41/11, EU:C:2012:103, 56–63. pont]).
- 68 Ez indokolja az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kilencedik kérdést.